

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ ΒΑΛΥΡΑΚΗΣ κατά ΕΛΛΑΔΑΣ

(Προσφυγή αριθ. 27939/08)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

11 Οκτωβρίου 2011

Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης. Μπορεί να υποστεί τυπικές διορθώσεις.

Στην υπόθεση Βαλυράκης κατά Ελλάδα,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας σε τμήμα αποτελούμενο από τους:

Nina Vajić, *πρόεδρο,*

Anatoly Kovler,

Peer Lorenzen,

Mirjana Lazarova Trajkovska,

Julia Laffranque,

Λινό-Αλέξανδρο Σισιλιάνο,

Erik Møse, *δικαστές,*

και τον Søren Nielsen, *γραμματέα τμήματος.*

Αφού διασκέφθηκε σε συμβούλιο στις 20 Σεπτεμβρίου 2011,

Εκδίδει την πιο κάτω απόφαση, η οποία ελήφθη την ημερομηνία αυτή:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση έχει εισαχθεί με μία προσφυγή (αριθ. 27939/08) στρεφόμενη κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας από έναν υπήκοο του Κράτους αυτού, τον κύριο Κωνσταντίνο Βαλυράκη («ο προσφεύγων»), ο οποίος προσέφυγε ενώπιον του Δικαστηρίου στις 8 Μαΐου 2008 δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Ο προσφεύγων εκπροσωπείται από την κυρία Θ. Αντωνίου, δικηγόρο του συλλόγου Αθηνών. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τους απεσταλμένους του αντιπροσώπου της, κύριο Κ. Γεωργιάδη, πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και κυρία Ζ. Χατζηπαύλου, δικαστική αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Ο προσφεύγων παραπονείται ιδίως για τη μη εκτέλεση μίας δικαστικής απόφασης και για την απουσία αποτελεσματικής προσφυγής προκειμένου να προβάλει τις αξιώσεις του ως προς την άρση του βάρους που είχε επιβληθεί επί του οικοπέδου του.

4. Στις 29 Μαΐου 2009, η αντιπρόεδρος του πρώτου τμήματος αποφάσισε να κοινοποιήσει την προσφυγή στην Κυβέρνηση. Όπως επιτρέπει το άρθρο 29 § 1 της Σύμβασης, αποφασίσθηκε επιπλέον το συμβούλιο να αποφανθεί συγχρόνως επί του παραδεκτού και της ουσίας της υπόθεσης.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

I. ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

A. Το πλαίσιο της υπόθεσης

5. Ο προσφεύγων έχει γεννηθεί το 1935 και κατοικεί στην Αθήνα. Είναι ιδιοκτήτης ενός οικοπέδου 72,6 τετραγωνικών μέτρων, κείμενου στο δήμο Αθηναίων – περιοχή Ελληνορώσων – το οποίο εντάχθηκε στο σχέδιο πόλης της Αθήνας το 1937.

6. Στις 11 Δεκεμβρίου 1989, το δημοτικό συμβούλιο Αθηνών τροποποίησε με την πράξη του αριθ. 1947 το ρυμοτομικό σχέδιο της περιοχής Ελληνορώσων. Ένα τμήμα της ιδιοκτησίας του προσφεύγοντος χαρακτηρίστηκε ως κοινόχρηστος χώρος πρασίνου και ένα άλλο ως δρόμος.

7. Το 1995, η νομαρχία Αθηνών εξέδωσε μία πράξη τακτοποίησης και αναλογισμού αποζημιώσεως (πράξη αριθ. 10/1995).

8. Στις 24 Μαρτίου 2000 και 7 Ιουνίου 2001, το πρωτοδικείο και το εφετείο Αθηνών όρισαν την προσωρινή και οριστική αντίστοιχα τιμή μονάδας αποζημίωσης των οικοπέδων που θίγονταν από την τροποποίηση του ρυμοτομικού σχεδίου, συμπεριλαμβανομένης της ιδιοκτησίας του προσφεύγοντος (αποφάσεις αριθ. 596/2000 και 4703/2001).

9. Εν τω μεταξύ, στις 11 Απριλίου 2001, δυνάμει της απόφασης αριθ. 669/2001, ο προσφεύγων είχε αναγνωριστεί δικαιούχος της αποζημίωσης που χορηγείτο για την απαλλοτρίωση της ιδιοκτησίας του.

10. Τον Αύγουστο του 2001, το δημοτικό συμβούλιο του δήμου Αθηναίων αποφάσισε να καταθέσει ένα ποσό ύψους 253.216.500 δραχμών (περίπου 743.115 ευρώ) στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, το οποίο αντιστοιχούσε στο ποσό που οφειλόταν στους δικαιούχους της

αποζημίωσης λόγω της απαλλοτρίωσης των εγγείων ιδιοκτησιών τους, μεταξύ των οποίων και ο προσφεύγων. Η εν λόγω κατάθεση δεν έλαβε ποτέ χώρα.

B. Η διαδικασία ενώπιον του διοικητικού πρωτοδικείου Αθηνών

11. Μη έχοντας λάβει την επιδικασθείσα από το αρμόδιο δικαστήριο αποζημίωση, ο προσφεύγων άσκησε, στις 25 Ιανουαρίου 2002, ενώπιον του διοικητικού πρωτοδικείου Αθηνών μία αίτηση ακύρωσης της παράλειψης των αρμόδιων αρχών να εκδώσουν πράξη που να επικυρώνει την αυτοδίκαιη ανάκληση της απαλλοτρίωσης που είχε επιβληθεί επί του οικοπέδου του. Στήριζε την αίτησή του στο άρθρο 17 του Συντάγματος και στο άρθρο 11 του νόμου 2882/2001, που προέβλεπε την αυτοδίκαιη ανάκληση οποιασδήποτε απαλλοτρίωσης σε περίπτωση μη καταβολής της οφειλόμενης αποζημίωσης μέσα σε προθεσμία δεκαοκτώ μηνών από τη δικαστική απόφαση που είχε ορίσει την προσωρινή τιμή της αποζημίωσης.

12. Στις 6 Ιουνίου 2003, το διοικητικό πρωτοδικείο Αθηνών έκανε δεκτή την αίτησή του και ακύρωσε την παράλειψη των αρμόδιων αρχών να διαπιστώσουν την αυτοδίκαιη ανάκληση της απαλλοτρίωσης για τους σκοπούς της εν λόγω τροποποίησης του ρυμοτομικού σχεδίου. Επιπλέον, το δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι η απαλλοτρίωση του επίμαχου οικοπέδου είχε ήδη αρθεί αυτοδίκαια και παρέπεμψε την υπόθεση ενώπιον της διοίκησης προκειμένου να τροποποιήσει το τμήμα του ρυμοτομικού σχεδίου του δήμου Αθηναίων που αφορούσε την ιδιοκτησία του προσφεύγοντος (απόφαση αριθ. 7421/2003). Η απόφαση αυτή κατέστη τελεσίδικη.

13. Την 1^η Ιουλίου 2003, ο προσφεύγων κατέθεσε αίτηση στο δήμο Αθηναίων για την τροποποίηση του ρυμοτομικού σχεδίου σύμφωνα με την απόφαση 7421/2003.

14. Απουσία απάντησης εκ μέρους της διοίκησης, ο προσφεύγων προσέφυγε, στις 20 Ιουνίου 2004, ενώπιον του τριμελούς συμβουλίου που είχε συγκροτηθεί στους κόλπους του Συμβουλίου της Επικρατείας δυνάμει του νόμου 3068/2002 για την εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων από τη διοίκηση και το οποίο ήταν επιφορτισμένο με τον έλεγχο της ορθής

εκτέλεσης των αποφάσεων. Στις 10 Νοεμβρίου 2004, το συμβούλιο διαπίστωσε την αναιτιολόγητη άρνηση του δήμου Αθηναίων καθώς και της νομαρχίας Αθηνών και Πειραιά να συμμορφωθούν προς την απόφαση αριθ. 7421/2003 και κάλεσε τη διοίκηση να εκτελέσει την εν λόγω απόφαση εντός τρίμηνης προθεσμίας (πράξη αριθ. 8/2004).

15. Στις 9 Μαρτίου 2005, ο δήμος Αθηναίων εξέδωσε νέα γνωμοδότηση υπέρ της απαλλοτρίωσης της επίδικης ιδιοκτησίας για τους σκοπούς της δημιουργίας κοινόχρηστου χώρου. Το δημοτικό συμβούλιο βασιζόταν σε γνωμοδότηση της Διεύθυνσης Πολεοδομίας η οποία έκρινε ως αναγκαία τη διατήρηση του δημόσιου χαρακτήρα της επίδικης ιδιοκτησίας για πολεοδομικούς λόγους (απόφαση αριθ. 853/2005).

16. Στις 6 Απριλίου 2005, ο νομάρχης Αθηνών προέβη, προκειμένου να συμμορφωθεί με την απόφαση 7421/2003, στην άρση της επιβληθείσας απαλλοτρίωσης και επαναχαρακτήρισε την ιδιοκτησία του προσφεύγοντος ως οικοδομήσιμη (πράξη αριθ. 1570/77/05).

Γ. Η διαδικασία ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας

17. Στις 19 Μαΐου 2005, ο δήμος Αθηναίων άσκησε προσφυγή ενώπιον του Γενικού Γραμματέα της περιφέρειας Αττικής κατά της πράξης αριθ. 1570/77/05. Απουσία απάντησης, ο δήμος Αθηναίων άσκησε στις 19 Σεπτεμβρίου 2005 ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας αίτηση ακύρωσης της εν λόγω πράξης και της σιωπηρής απόρριψης της προσφυγής του από τον Γενικό Γραμματέα. Στις 24 Νοεμβρίου 2005, ο προσφεύγων παρενέβη στη διαδικασία.

18. Στις 31 Δεκεμβρίου 2007, το Συμβούλιο της Επικρατείας έκανε δεκτή την αίτηση, ακύρωσε την πράξη αριθ. 1570/77/05 λόγω έλλειψης επαρκούς αιτιολογίας και παρέπεμψε την υπόθεση ενώπιον της διοίκησης προκειμένου να λάβει τα αναγκαία μέτρα. Ειδικότερα, το ανώτατο διοικητικό δικαστήριο έκρινε ότι, κατόπιν της τελεσίδικης απόφασης του διοικητικού πρωτοδικείου η οποία βεβαίωνε την άρση του βάρους επί του απαλλοτριούμενου οικοπέδου, το επίμαχο οικόπεδο δεν επανήλθε στο status quo ante, αλλά ότι παρέμεινε στο εξής «πολεοδομικώς αρρήθμιστο». Το

Συμβούλιο της Επικρατείας πρόσθεσε ότι ούτε το αρμόδιο όργανο ούτε άλλο όργανο του δήμου Αθηναίων και επιφορτισμένο με την κατάρτιση πολεοδομικών σχεδίων δεν αποφάνθηκαν επί της ύπαρξης δημόσιου συμφέροντος για την επιβολής μίας νέας απαλλοτρίωσης του οικοπέδου για τους σκοπούς της δημιουργίας πράσινου χώρου και επί της πρόθεσης του δήμου να προβεί άμεσα στην απαλλοτρίωση καταβάλλοντας στον ενδιαφερόμενο την οφειλόμενη αποζημίωση. Το ανώτατο διοικητικό δικαστήριο πρόσθεσε ότι ήταν αναγκαία η αιτιολογία προς αυτή την κατεύθυνση της προσβληθείσας απόφασης, δεδομένης της γνωμοδότησης του δήμου Αθηναίων προς τον Νομάρχη πριν τη λήψη της απόφασής του, στην οποία εκφραζόταν η ανάγκη διατήρησης του χαρακτήρα δημόσιου χώρου της επίδικης ιδιοκτησίας.

19. Μία αποκλίνουσα γνώμη, διατυπωθείσα από τέσσερις δικαστές, επισυνάφθηκε στην απόφαση. Κατά την άποψη των δικαστών αυτών, η απόφαση του Νομάρχη ήταν επαρκώς αιτιολογημένη. Οι δικαστές της μειοψηφίας εκτίμησαν, μεταξύ άλλων, ότι ο Νομάρχης είχε λάβει υπόψη ότι η άρση του βάρους που είχε επιβληθεί επί του οικοπέδου του προσφεύγοντος δεν έθετε σε κίνδυνο την εφαρμογή του ρυμοτομικού σχεδίου, ότι η επίδικη ιδιοκτησία είχε δεσμευθεί για υπερβολικό χρονικό διάστημα και ότι ο δήμος Αθηναίων δεν είχε καταβάλει στον ενδιαφερόμενο την οφειλόμενη αποζημίωση εντός της ταχθείσας προθεσμίας. Πρόσθεσαν επιπλέον ότι η απόφαση αριθ. 853/2005 του δήμου Αθηναίων περιελάμβανε γενικούς συλλογισμούς οι οποίοι δεν αποδείκνυαν την ανάγκη για μία νέα απαλλοτρίωση του επίδικου οικοπέδου (απόφαση αριθ. 3908/2007).

20. Στις 15 Ιανουαρίου 2009, ο νομάρχης Αθηνών επέβαλε εκ νέου την απαλλοτρίωση του επίδικου οικοπέδου ενόψει της δημιουργίας ενός πράσινου χώρου και της κατασκευής πεζόδρομου (απόφαση αριθ. 31330). Καθώς η αποζημίωση απαλλοτρίωσης δεν είχε καταβληθεί, ο προσφεύγων προσέφυγε, στις 7 Οκτωβρίου 2009, στο τριμελές συμβούλιο που είχε συγκροτηθεί στους κόλπους του Συμβουλίου της Επικρατείας δυνάμει του νόμου 3068/2002 για την εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων από τη διοίκηση και το οποίο ήταν επιφορτισμένο με τον έλεγχο της ορθής

εκτέλεσης αυτών. Υποστήριξε ότι η διοίκηση αρνιόταν να συμμορφωθεί προς την απόφαση αριθ. 3908/2007 του Συμβουλίου της Επικρατείας που είχε ακυρώσει την πράξη αριθ. 1570/77/05 του Νομάρχη Αθηνών και είχε παραπέμψει την υπόθεση στη διοίκηση προκειμένου να λάβει τα αναγκαία μέτρα. Ο προσφεύγων υποστήριξε ότι, παρά τη νέα επιβολή της απαλλοτρίωσης με την απόφαση αριθ. 31330, ουδεμία αποζημίωση του είχε καταβληθεί.

21. Στις 5 Φεβρουαρίου 2010, το τριμελές συμβούλιο του Συμβουλίου της Επικρατείας απέρριψε την αίτηση του προσφεύγοντος. Έκρινε ότι ο προσφεύγων δεν ζητούσε στην ουσία την εκτέλεση της απόφασης αριθ. 3908/2007 του Συμβουλίου της Επικρατείας αλλά της απόφασης του Νομάρχη Αθηνών ως προς την καταβολή της οφειλόμενης αποζημίωσης (πράξη αριθ. 10/2010).

22. Από τον φάκελο προκύπτει ότι έως σήμερα το επίμαχο οικόπεδο παραμένει δεσμευμένο χωρίς η οφειλόμενη αποζημίωση να έχει καταβληθεί στον προσφεύγοντα.

II. ΤΟ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

A. Το Σύνταγμα

23. Οι εφαρμοστέες διατάξεις του Συντάγματος του 1975 έχουν ως εξής:

Άρθρο 17

«1. Η ιδιοκτησία τελεί υπό την προστασία του Κράτους, τα δικαιώματα όμως που απορρέουν από αυτή δεν μπορούν να ασκούνται σε βάρος του γενικού συμφέροντος.

2. Κανένας δεν στερείται την ιδιοκτησία του, παρά μόνο για δημόσια ωφέλεια που έχει αποδειχθεί με τον προσήκοντα τρόπο, όταν και όπως ο νόμος ορίζει, και πάντοτε αφού έχει προηγηθεί πλήρους αποζημίωσης, που να ανταποκρίνεται στην αξία την οποία

είχε το απαλλοτριούμενο κατά το χρόνο της συζήτησης στο δικαστήριο για τον προσωρινό προσδιορισμό της αποζημίωσης. Αν ζητηθεί απευθείας ο οριστικός προσδιορισμός της αποζημίωσης, λαμβάνεται υπόψη η αξία κατά το χρόνο της σχετικής συζήτησης στο δικαστήριο.

Αν η συζήτηση για τον οριστικό προσδιορισμό της αποζημίωσης διεξαχθεί μετά την παρέλευση έτους από τη συζήτηση για τον προσωρινό προσδιορισμό, τότε για τον προσδιορισμό της αποζημίωσης λαμβάνεται υπόψη η αξία κατά το χρόνο της συζήτησης για τον οριστικό προσδιορισμό. Στην απόφαση κήρυξης πρέπει να δικαιολογείται ειδικά η δυνατότητα κάλυψης της δαπάνης αποζημίωσης. Η αποζημίωση, εφόσον συναινεί ο δικαιούχος, μπορεί να καταβάλλεται και σε είδος ιδίως με τη μορφή της παραχώρησης της κυριότητας άλλου ακινήτου ή της παραχώρησης δικαιωμάτων επί άλλου ακινήτου.

3. Η ενδεχόμενη μεταβολή της αξίας του απαλλοτριούμενου μετά τη δημοσίευση της πράξης απαλλοτρίωσης, και μόνο εξαιτίας της, δεν λαμβάνεται υπόψη.

4. Η αποζημίωση ορίζεται από τα αρμόδια δικαστήρια. Μπορεί να οριστεί και προσωρινά δικαστικώς, ύστερα από ακρόαση ή πρόσκληση του δικαιούχου, που μπορεί να υποχρεωθεί κατά την κρίση του δικαστηρίου να παράσχει για την είσπραξή της ανάλογη εγγύηση, σύμφωνα με τον τρόπο που ορίζει ο νόμος. Νόμος μπορεί να προβλέπει την εγκαθίδρυση ενιαίας δικαιοδοσίας, κατά παρέκκλιση από το άρθρο 94, για όλες τις διαφορές και υποθέσεις που σχετίζονται με την απαλλοτρίωση, καθώς και τα κατά προτεραιότητα διεξαγωγή των σχετικών δικών. Με τον ίδιο νόμο μπορεί να ρυθμίζεται ο τρόπος με τον οποίο συνεχίζονται εκκρεμείς δίκες. Πριν καταβληθεί η οριστική ή προσωρινή αποζημίωση διατηρούνται ακέραια όλα τα δικαιώματα του ιδιοκτήτη και δεν επιτρέπεται η κατάληψη. Προκειμένου να εκτελεστούν έργα γενικότερης σημασίας για την οικονομία της χώρας, είναι δυνατόν, με ειδική απόφαση του δικαστηρίου που είναι αρμόδιο για τον

οριστικό ή προσωρινό προσδιορισμό της αποζημίωσης, να επιτρέπεται η πραγματοποίηση εργασιών και πριν από τον προσδιορισμό και την καταβολή της αποζημίωσης, υπό τον όρο της καταβολής εύλογου τμήματος της αποζημίωσης και της παροχής πλήρους εγγύησης υπέρ του δικαιούχου της αποζημίωσης, όπως νόμως ορίζει. Η δεύτερη πρόταση του πρώτου εδαφίου εφαρμόζεται αναλόγως και στις περιπτώσεις αυτές. Η αποζημίωση που ορίστηκε καταβάλλεται υποχρεωτικά το αργότερο μέσα σε ενάμισι έτος από τη δημοσίευση της απόφασης για τον προσωρινό προσδιορισμό της αποζημίωσης και, σε περίπτωση απευθείας αίτησης για οριστικό προσδιορισμό της αποζημίωσης, από τη δημοσίευση της σχετικής απόφασης του δικαστηρίου, διαφορετικά η απαλλοτρίωση αίρεται αυτοδικαίως. Η αποζημίωση δεν υπόκειται, ως αποζημίωση, σε κανένα φόρο, κράτηση ή τέλος.

(...)»

Άρθρο 95 § 5

«Η διοίκηση έχει υποχρέωση να συμμορφώνεται προς τις δικαστικές αποφάσεις. Η παράβαση της υποχρέωσης αυτής γεννά ευθύνη για κάθε αρμόδιο όργανο, όπως νόμος ορίζει».

B. Ο νόμος 3068/2002

24. Στις 14 Νοεμβρίου 2002, ο νόμος αριθ. 3068/2002 για την εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων από τη διοίκηση τέθηκε σε ισχύ (Επίσημη Εφημερίδα της Κυβερνήσεως αρ. 274/2002). Ο νόμος αυτός προβλέπει, μεταξύ άλλων, ότι η διοίκηση υποχρεούται να συμμορφώνεται χωρίς καθυστέρηση προς τις δικαστικές αποφάσεις και να λαμβάνει όλα τα απαραίτητα μέτρα για την εκτέλεση των εν λόγω αποφάσεων (άρθρο 1). Ο νόμος προβλέπει τη σύσταση τριμελών συμβουλίων που συγκροτούνται στους κόλπους των ελληνικών ανώτατων δικαστηρίων (Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο, Άρειος Πάγος, Συμβούλιο της Επικρατείας και Ελεγκτικό Συνέδριο), και στα οποία ανατίθεται ο έλεγχος της ορθής εκτέλεσης των

αποφάσεων των αντίστοιχων δικαστηρίων τους από τη διοίκηση εντός προθεσμίας που δεν μπορεί να υπερβεί τους τρεις μήνες (κατ'εξάίρεση, η προθεσμία αυτή μπορεί να παραταθεί μία μόνο φορά). Τα συμβούλια μπορούν ειδικότερα να διορίσουν έναν δικαστή για να συνδράμει την διοίκηση προτείνοντάς της μεταξύ άλλων τα κατάλληλα μέτρα για την συμμόρφωση προς μία απόφαση. Αν η διοίκηση δεν εκτελέσει μία απόφαση μέσα στην προθεσμία που ορίστηκε από το συμβούλιο, της επιβάλλονται ποινές, οι οποίες μπορούν να επαναλαμβάνονται ενόσω αυτή δεν συμμορφώνεται (άρθρο 3). Πειθαρχικά μέτρα μπορούν επίσης να ληφθούν κατά των υπαλλήλων της διοίκησης που ευθύνονται για την μη εκτέλεση (άρθρο 5). Οι διατάξεις του νόμου 3068/2002 εφαρμόζονται στις αποφάσεις που εκδόθηκαν μετά την θέση του σε ισχύ (άρθρο 6).

Γ. Ο Εισαγωγικός Νόμος του Αστικού Κώδικα

25. Τα άρθρα 105 και 106 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα έχουν ως εξής:

Άρθρο 105

«Για παράνομες πράξεις ή παραλείψεις των οργάνων του δημοσίου κατά την άσκηση της δημόσιας εξουσίας που τους έχει ανατεθεί, το δημόσιο ενέχεται σε αποζημίωση, εκτός αν η πράξη ή η παράλειψη έγινε κατά παράβαση διάταξης, που υπάρχει για χάρη του γενικού συμφέροντος. Μαζί με το δημόσιο ευθύνεται είς ολόκληρον και το υπαίτιο πρόσωπο, με την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεων για την ευθύνη των υπουργών.»

Άρθρο 106

«Οι διατάξεις των δύο προηγούμενων άρθρων εφαρμόζονται και για την ευθύνη των δήμων, των κοινοτήτων ή των άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου από πράξεις ή παραλείψεις των οργάνων που βρίσκονται στην υπηρεσία τους.»

26. Το άρθρο 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα καθιερώνει την έννοια της ειδικής αδιοπραξίας δημοσίου δικαίου, θεσπίζοντας μία εξωσυμβατική ευθύνη του Δημοσίου. Αυτή η ευθύνη είναι αποτέλεσμα παρανόμων πράξεων ή παραλείψεων. Οι συγκεκριμένες πράξεις μπορούν να είναι, όχι μόνον νομικές, αλλά και υλικές πράξεις της διοίκησης, συμπεριλαμβανομένων και των καταρχήν μη εκτελεστών πράξεων. Το παραδεκτό της αγωγής αποζημίωσης υπόκειται σε μία προϋπόθεση: τον παράνομο χαρακτήρα της πράξης ή της παράλειψης.

27. Σύμφωνα με τη νομολογία των διοικητικών δικαστηρίων, η υπέρβαση των ορίων της διακριτικής ευχέρειας της διοίκησης ή η μη τήρηση των γενικών αρχών της χρηστής διοίκησης είναι ικανές να στοιχειοθετήσουν την εξωσυμβατική ευθύνη της τελευταίας (βλέπε, μεταξύ άλλων, διοικητικό εφετείο Αθηνών, αποφάσεις 1605/93 και 1427/1998, *Διοικητική Δίκη* 1994, σελ. 369 και 1998, σελ. 963). Η εξωσυμβατική ευθύνη της διοίκησης ομοίως στοιχειοθετείται στην περίπτωση που ένα βάρος το οποίο βαρύνει νομίμως μία ιδιοκτησία συνιστά ουσιώδη δέσμευση αυτής (Συμβούλιο της Επικρατείας, απόφαση αριθ. 2801/1991, ολομέλεια, *Νομικό Βήμα* 1992, σελ. 1091).

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

I. ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΩΝ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

28. Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι η διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας ήταν υπερβολική. Επιπλέον, παραπονείται κατ'ουσίαν για τη μη εκτέλεση, έως σήμερα, της απόφασης αριθ. 7421/2003 του διοικητικού πρωτοδικείου Αθηνών. Τέλος, υποστηρίζει ότι η απόφαση αριθ. 3908/2007 του Συμβουλίου της Επικρατείας δεν ήταν επαρκώς αιτιολογημένη και ότι ομοίως εθίγη το δικαίωμα πρόσβασής του σε δικαστήριο. Επικαλείται το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης, τα εφαρμοστέα τμήματα του οποίου έχουν ως εξής:

«1. Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή δικάως (...) εντός λογικής προθεσμίας υπό (...) δικαστηρίου (...), το οποίον θα αποφασίση (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...)»

A. Επί του παραδεκτού

1. Επί της αιτίας της ελκόμενης από τη διάρκεια της διαδικασίας

29. Σε ό,τι αφορά την αιτίαση την ελκόμενη από τη διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, το Δικαστήριο σημειώνει ότι η περίοδος που πρέπει να ληφθεί υπόψη άρχισε στις 24 Νοεμβρίου 2005, όταν ο προσφεύγων παρενέβη στη διαδικασία ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, και περατώθηκε στις 31 Δεκεμβρίου 2007, με τη δημοσίευση της απόφασης αριθ. 3908/2007 του Συμβουλίου της Επικρατείας. Η ημερομηνία καθαρογραφής της εν λόγω απόφασης δεν προκύπτει από το φάκελο. Η επίδικη διαδικασία διήρκεσε επομένως δύο έτη και πάνω από ένα μήνα για ένα βαθμό δικαιοδοσίας.

30. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας μίας διαδικασίας εκτιμάται σύμφωνα με τις συνθήκες της υπόθεσης και λαμβανομένων υπόψη των κριτηρίων που έχουν καθιερωθεί από την νομολογία του, ειδικότερα της πολυπλοκότητας της υπόθεσης, της συμπεριφοράς του προσφεύγοντος και εκείνης των αρμοδίων αρχών, καθώς και του αντικειμένου της διαφοράς για τους ενδιαφερόμενους (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Frydlender κατά Γαλλίας* [GC], αριθ. 30979/96, § 43, CEDH 2000-VII).

31. Αφού εξέτασε όλα τα στοιχεία που του υποβλήθηκαν και λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας του επί του ζητημάτος και των περιστάσεων της υπόθεσης, το Δικαστήριο θεωρεί ότι η συνολική διάρκεια της διάρκειας, ήτοι περίπου δύο έτη για έναν βαθμό δικαιοδοσίας, δεν ήταν υπερβολική (βλέπε, προς αυτή την κατεύθυνση, *Brach κατά Γαλλίας* (déc.), αριθ. 49535/99, 10 Μαρτίου 2005). Έπεται ότι αυτό το τμήμα της προσφυγής είναι προδήλως αβάσιμο και πρέπει να απορριφθεί κατ'εφαρμογή του άρθρου 35 §§ 3 α) και 4 της Σύμβασης.

2. *Επί της αιτίας της ελκόμενης από την αιτιολογία της απόφασης αριθ. 3908/2007 του Συμβουλίου της Επικρατείας και την πρόσβαση σε δικαστήριο ως προς τούτο*

32. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι, σύμφωνα με το άρθρο 19 της Σύμβασης, έχει ως καθήκον να εξασφαλίζει τον σεβασμό των υποχρεώσεων που απορρέουν από την Σύμβαση για τα Συμβαλλόμενα Μέρη. Ειδικότερα, δεν είναι αρμόδιο να κρίνει τα πραγματικά ή νομικά σφάλματα που φέρονται να έχουν διαπραχθεί από ένα εθνικό δικαστήριο, εκτός αν και στο μέτρο που θα μπορούσαν να προσβάλουν τα δικαιώματα και τις ελευθερίες που προστατεύονται από την Σύμβαση (βλέπε, ιδίως, *Garcia Ruiz κατά Ισπανίας* [GC], αριθ. 30544/96, § 28, CEDH 1999-I). Το Δικαστήριο έχει μοναδική αποστολή, σε σχέση με το άρθρο 6 της Σύμβασης, να εξετάζει τις προσφυγές που υποστηρίζουν ότι τα εθνικά δικαστήρια παραγνώρισαν συγκεκριμένες δικονομικές εγγυήσεις, οι οποίες αναφέρονται στην διάταξη αυτή, ή ότι η διεξαγωγή μιας διαδικασίας στο σύνολό της δεν εξασφάλισε δίκαιη δίκη στον προσφεύγοντα (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Donadze κατά Γεωργίας*, αριθ. 74644/01, §§ 30-31, 7 Μαρτίου 2006).

33. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο δε διακρίνει κανένα στοιχείο που να οδηγεί στη σκέψη ότι η διαδικασία ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας δε διεξήχθη σύμφωνα με τις απαιτήσεις της δίκαιης δίκης ή ότι εθίγη το δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο ως προς τούτο.

34. Έπεται ότι αυτό το τμήμα της προσφυγής πρέπει να απορριφθεί ως προδήλως αβάσιμο, κατ'εφαρμογή του άρθρου 35 §§ 3 α) και 4 της Σύμβασης.

3. *Επί της αιτίας της ελκόμενης από τη μη εκτέλεση της απόφασης αριθ. 7421/2003 του διοικητικού πρωτοδικείου Αθηνών*

35. Σε ό,τι αφορά την αιτίαση την ελκόμενη από τη μη εκτέλεση της απόφασης αριθ. 7421/2003 του διοικητικού πρωτοδικείου Αθηνών, το Δικαστήριο θεωρεί ότι δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 § 3 α) της Σύμβασης. Επιπλέον, δεν προσκρούει σε κανέναν άλλο λόγο απαραδέκτου. Πρέπει επομένως να κηρυχθεί παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

1. Θέσεις των διαδίκων

36. Η Κυβέρνηση επιβεβαιώνει αφενός ότι το αρμόδιο διοικητικό δικαστήριο μπορεί να αναγνωρίσει την αυτοδίκαιη απαλλοτρίωση του βάρους που έχει επιβληθεί σε ένα οικόπεδο, αν η διοίκηση δεν καταβάλει στον ενδιαφερόμενο την οφειλόμενη αποζημίωση. Αφετέρου, η επακόλουθη τροποποίηση του ρυμοτομικού σχεδίου είναι αναγκαία για την πρακτική άρση του επιβληθέντος βάρους. Η διοίκηση πρέπει να εγκρίνει ένα νέο χωροταξικό σχέδιο προκειμένου να καταστήσει εκ νέου οικοδομήσιμο το επίμαχο οικόπεδο. Ειδικότερα, πρέπει να λάβει υπόψη τις ενδεχόμενες συνέπειες που θα είχε η άρση του επιβληθέντος στο εν λόγω οικόπεδο βάρους επί του πολεοδομικού σχεδιασμού της σχετικής ζώνης. Επιπλέον, η διοίκηση μπορεί να αναθεωρήσει τη σκοπιμότητα επιβολής μίας νέας απαλλοτρίωσης του σχετικού οικοπέδου. Αναφερόμενη στην απόφαση αριθ. 3908/2007 του Συμβουλίου της Επικρατείας, η Κυβέρνηση σημειώνει ότι, κατόπιν της απόφασης του αρμόδιου διοικητικού πρωτοδικείου που βεβαίωσε την άρση του βάρους, το σχετικό οικόπεδο παραμένει «πολεοδομικώς αρρύθμιστο».

37. Σε ό,τι αφορά την προκειμένη περίπτωση, η Κυβέρνηση σημειώνει ότι ο Νομάρχης Αθηνών συμμορφώθηκε εντός λογικής προθεσμίας προς την απόφαση αριθ. 7421/2003 του διοικητικού πρωτοδικείου Αθηνών. Επιπλέον, κατά την Κυβέρνηση, η απόφαση αριθ. 3908/2007 του Συμβουλίου της Επικρατείας δεν αφορά την επίδικη διαδικασία και την αποδέσμευση της σχετικής ιδιοκτησίας. Κατόπιν της πράξης αριθ. 1570/77/05 του Νομάρχη Αθηνών, με την οποία η ιδιοκτησία του προσφεύγοντος είχε επαναχαρακτηριστεί ως οικοδομήσιμη, ο προσφεύγων μπορούσε να την εκμεταλλευτεί ελεύθερα. Επιπλέον, η απόφαση αριθ. 3908/2007 του ανώτατου διοικητικού δικαστηρίου ακύρωσε, βέβαια, την προαναφερόμενη πράξη του Νομάρχη Αθηνών για τυπικούς λόγους, ωστόσο τούτο δε σημαίνει ότι η διοίκηση δεν είχε τη δυνατότητα να

προβεί εκ νέου στην αποδέσμευση του σχετικού οικοπέδου, αυτή τη φορά με μία επαρκώς αιτιολογημένη απόφαση.

38. Ο προσφεύγων ανταπαντά ότι η απόφαση αριθ. 3908/2007 συνδέεται στενά με την επίδικη κατάσταση. Σημειώνει ότι ακυρώνοντας την πράξη αριθ. 1570/77/05 του Νομάρχη Αθηνών, η εν λόγω απόφαση άνοιξε το δρόμο για μία νέα δέμευση του οικοπέδου του, κάτι που ήταν αποτέλεσμα της απόφασης αριθ. 31330/2009 του Νομάρχη Αθηνών. Ωστόσο, έως σήμερα, το οικόπεδό του παραμένει δεσμευμένο, παρά την απόφαση αριθ. 7421/2003 του διοικητικού πρωτοδικείου Αθηνών, και η οφειλόμενη αποζημίωση δεν του έχει καταβληθεί ακόμη.

2. Εκτίμηση του Δικαστηρίου

39. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο θα ήταν κενό περιεχομένου, αν η εσωτερική έννομη τάξη ενός Συμβαλλομένου Κράτους επέτρεπε το να παραμείνει μία οριστική και υποχρεωτική δικαστική απόφαση ανενεργή σε βάρος ενός διαδίκου. Πράγματι, δε θα καθίστατο εύληπτο ότι το άρθρο 6 § 1 περιγράφει λεπτομερώς τις δικονομικές εγγυήσεις –ισότητα, δημοσιότητα και ταχύτητα- που χορηγούνται στους διαδίκους και ότι δεν προστατεύει την εφαρμογή των δικαστικών αποφάσεων. Αν το άρθρο αυτό θεωρείτο ότι αφορούσε αποκλειστικά την πρόσβαση σε δικαστήριο και τη διεξαγωγή της δίκης, θα υφίστατο κίνδυνος δημιουργίας καταστάσεων ασυμβίβαστων με την αρχή της υπεροχής του δικαίου που τα Συμβαλλόμενα Μέρη δεσμεύονται να τηρούν επικυρώνοντας τη Σύμβαση. Η εκτέλεση μιας απόφασης οποιουδήποτε δικαστηρίου πρέπει συνεπώς να θεωρείται ως αναπόσπαστο τμήμα της «δίκης» με την έννοια του άρθρου 6 (βλέπε, ιδίως, *Hornsby κατά Ελλάδας*, 19 Μαρτίου 1997, *Recueil des arrêts et décisions* 1997-II, § 40 και επ., *Καραχάλιος κατά Ελλάδας*, αριθ. 62503/00, § 29, 11 Δεκεμβρίου 2003). Επιπλέον, το Δικαστήριο υπογραμμίζει την ιδιαίτερη σημασία που έχει η εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων στις διοικητικές διαφορές (βλέπε *Ιερά Μονή Προφήτου Ηλίου Θήρας κατά Ελλάδας*, αριθ. 32259/02, § 34, 22 Δεκεμβρίου 2005).

40. Στρεφόμενο προς την παρούσα υπόθεση, το Δικαστήριο υπενθυμίζει, καταρχήν, ότι η απόφαση αριθ. 7421/2003, εκδοθείσα στις 6 Ιουνίου 2003, ακύρωσε την παράλειψη των αρμόδιων αρχών να διαπιστώσουν την ανάκληση της επίδικης απαλλοτρίωσης. Επιπλέον, βεβαίωσε ότι η απαλλοτρίωση του επίδικου οικοπέδου είχε ήδη αρθεί αυτοδίκαια. Τέλος, παρέπεμψε την υπόθεση ενώπιον της διοίκησης προκειμένου να τροποποιήσει το ρυμοτομικό σχέδιο του δήμου Αθηναίων στο μέρος που αφορούσε την ιδιοκτησία του προσφεύγοντος. Ωστόσο, ο Νομάρχης δε συμμορφώθηκε προς την απόφαση παρά στις 6 Απριλίου 2005, μετά τη δημοσίευση της πράξης 8/2004 του τριμελούς συμβουλίου του Συμβουλίου της Επικρατείας η οποία έκρινε ότι η διοίκηση αρνείτο αναιτιολόγητα να εκτελέσει την απόφαση αριθ. 7421/2003. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι, ακόμα κι αν υποτεθεί ότι η προβλεπόμενη διοικητική διαδικασία για την άρση της δέσμευσης της ιδιοκτησίας μπορεί να είχε μία σχετική πολυπλοκότητα, τούτο δεν εξηγεί τους λόγους για τους οποίους ο Νομάρχης χρειάστηκε περίπου δύο έτη για να εκδώσει την πράξη αριθ. 1570/77/05 η οποία διέτασσε την άρση της δέσμευσης (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Chiliaïev κατά Ρωσίας*, αριθ. 9647/02, §§ 32-36, 6 Οκτωβρίου 2005, *Γεωργούλης και λοιποί κατά Ελλάδα*, αριθ. 38752/04, § 24, 21 Ιουνίου 2007).

41. Κατά δεύτερον, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι η εν λόγω νομαρχιακή απόφαση προσβλήθηκε στη συνέχεια ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας από το δήμο Αθηναίων και το εν λόγω δικαστήριο την ακύρωσε, στις 31 Δεκεμβρίου 2007, λόγω έλλειψης επαρκούς αιτιολογίας, παραπέμποντας την υπόθεση ενώπιον της διοίκησης προκειμένου να λάβει τα αναγκαία μέτρα. Έτσι, αν και η πράξη αριθ. 1570/77/05 του Νομάρχη Αθηνών σηματοδότησε σε ένα πρώτο βαθμό τη συμμόρφωση της διοίκησης προς την απόφαση αριθ. 7421/2003 του διοικητικού πρωτοδικείου Αθηνών, η απόφαση αριθ. 3908/2007 του ανώτατου διοικητικού δικαστηρίου την κατέστησε ωστόσο στη συνέχεια ανίσχυρη. Η διοίκηση είχε ως εκ τούτου εκ νέου την υποχρέωση να προβεί στην άρση του βάρους που είχε επιβληθεί με μία επαρκώς αιτιολογημένη απόφαση σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας, οι οποίες είχαν διατυπωθεί στην απόφασή του

3908/2007. Εν τούτοις, η διοίκηση αντέδρασε προς αυτή την απόφαση πάνω από ένα έτος αργότερα, ήτοι στις 15 Ιανουαρίου 2009, ημερομηνία κατά την οποία ο Νομάρχης Αθηνών αποφάσισε να επιβάλει εκ νέου την απαλλοτρίωση επί του επίμαχου οικοπέδου. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι αυτό το διάστημα θα πρέπει να προστεθεί στην καθυστέρηση των δύο ετών που σημείωσε η διοίκηση για να εκδώσει την πράξη αριθ. 1570/77/05, η οποία διέτασσε την άρση της δέσμευσης.

42. Τέλος, το Δικαστήριο εκτιμά ότι μία άλλη πτυχή της υπόθεσης μοιάζει προβληματική. Ειδικότερα, σε ένα ευρύτερο πεδίο, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι παρόλο που η απόφαση αριθ. 7421/2003 διαπίστωσε την αυτοδίκαιη άρση του βάρους που είχε επιβληθεί στο επίμαχο οικόπεδο, αυτό παραμένει έως σήμερα δεσμευμένο χωρίς να έχει καταβληθεί οποιαδήποτε αποζημίωση. Επί αυτού, το Δικαστήριο δε θεωρεί ότι η απόφαση της διοίκησης να προβεί εκ νέου, στις 15 Ιανουαρίου 2009, στην απαλλοτρίωση της επίδικης ιδιοκτησίας θέτει αφ'εαυτής ένα πρόβλημα σε ό,τι αφορά την αιτίαση την ελκόμενη από τη μη εκτέλεση της απόφασης αριθ. 7421/2003. Τούτο άπτεται της διακριτικής ευχέρειας της διοίκησης, κάτι που σε κάθε περίπτωση ο προσφεύγων δεν αμφισβήτησε.

43. Εν τούτοις, όπως προκύπτει από το φάκελο, η αποζημίωση για τη νέα απαλλοτρίωση του οικοπέδου του δεν έχει έως σήμερα καταβληθεί στον προσφεύγοντα. Άλλως ειπείν, η νομική κατάσταση του οικοπέδου είναι όμοια με εκείνη στην οποία βρισκόταν το 2003, όταν το διοικητικό πρωτοδικείο Αθηνών εξέδωσε την απόφαση αριθ. 7421/2003: η οφειλόμενη αποζημίωση δεν έχει καταβληθεί από τη διοίκηση και το βάρος επί της επίμαχης ιδιοκτησίας δεν έχει αρθεί. Συνεπώς, μέσα στα πλαίσια της υπόθεσης, η επιλογή των αρμόδιων αρχών να επιβάλουν μία νέα απαλλοτρίωση της ιδιοκτησίας του προσφεύγοντος δίδει καθαρά το αίσθημα ότι η διοίκηση δεν είχε καμία συνέπεια ούτε εξήγαγε διδαχές από την απόφαση αριθ. 7421/2003 του διοικητικού πρωτοδικείου Αθηνών ούτε από τη συνταγματική υποχρέωση που συνδέει τη διαδικασία απαλλοτρίωσης ενός οικοπέδου με την έγκαιρη καταβολή της οφειλόμενης αποζημίωσης (βλέπε πιο πάνω παράγραφο 23).

44. Εν κατακλείδει, το Δικαστήριο θεωρεί ότι εν προκειμένω, οι εθνικές αρχές παρέλειψαν, καταρχήν, να συμμορφωθούν εντός λογικής προθεσμίας προς την απόφαση αριθ. 7421/2003 του διοικητικού πρωτοδικείου Αθηνών. Εν συνεχεία, ήτοι μετά τη δημοσίευση της απόφασης αριθ. 3908/2007 του Συμβουλίου της Επικρατείας, αντέδρασαν με μία κάποια καθυστέρηση προς αυτή την απόφαση επιβάλλοντας εκ νέου την απαλλοτρίωση επί του επίμαχου οικοπέδου. Κατά τα λοιπά, η νέα απαλλοτρίωση της επίδικης ιδιοκτησίας, χωρίς την καταβολή της οφειλόμενης αποζημίωσης έως σήμερα, καταδεικνύει εκ μέρους της διοίκησης μία βούληση μη συμμόρφωσης προς το πνεύμα της απόφασης αριθ. 7421/2003 του διοικητικού πρωτοδικείου Αθηνών. Υπό αυτές τις συνθήκες, το Δικαστήριο συμπεραίνει ότι οι εθνικές αρχές δεν συμμορφώθηκαν προς την εν λόγω δικαστική απόφαση, στερώντας έτσι από το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης, οποιοδήποτε νομικό αποτέλεσμα.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 13 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

45. Ο προσφεύγων παραπονείται κατ'ουσίαν ότι δεν είχε στη διάθεσή του μία πραγματική προσφυγή ώστε να προβάλει τις αξιώσεις του για την άρση του βάρους που είχε επιβληθεί επί του επίμαχου οικοπέδου κατόπιν της απόφασης αριθ. 7421/2003. Επικαλείται κατ'ουσίαν ως προς τούτο το άρθρο 13 της Σύμβασης, διάταξη η οποία έχει ως εξής:

«Παν πρόσωπον του οποίου τα αναγνωριζόμενα εν τη (...) Συμβάσει δικαιώματα και ελευθερίες παρεβιάσθησαν, έχει το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον εθνικής αρχής, έστω και αν η παραβίασις διεπράχθη υπό προσώπων ενεργούντων εν τη εκτελέσει των δημοσίων καθηκόντων των.»

A. Επί του παραδεκτού

46. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 § 3 α) της Σύμβασης. Σημειώνει επιπλέον ότι αυτή δεν προσκρούει σε κανέναν άλλο λόγο απαραδέκτου. Πρέπει επομένως να κηρυχθεί παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

1. Θέσεις των διαδίκων

47. Η Κυβέρνηση παραπέμπει στα επιχειρήματα που ανέπτυξε στα πλαίσια της αιτίασης της ελκόμενης από τη μη εκτέλεση της απόφασης αριθ. 7421/2003. Υποστηρίζει ότι ο προσφεύγων είχε αποτελεσματικά ένδικα μέσα στη διαθεσή του προκειμένου να επιτύχει την άρση του επιβληθέντος επί του οικοπέδου του βάρους. Αναφέρεται ιδίως στην προσφυγή ενώπιον του διοικητικού πρωτοδικείου Αθηνών για τη διαπίστωση της αυτοδίκαιης άρσης του επιβληθέντος βάρους και στην αίτηση στο τριμελές συμβούλιο του Συμβουλίου της Επικρατείας για τη διαπίστωση της παράλειψης της Κυβέρνησης να συμμορφωθεί προς την απόφαση αριθ. 7421/2003. Υποστηρίζει ότι ο προσφεύγων πράγματι άσκησε τα εν λόγω ένδικα μέσα και έτυχε ικανοποίησης από τα εθνικά δικαστήρια. Τέλος, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι τίποτα δεν εμποδίζει τον προσφεύγοντα να καταθέσει ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων αγωγή αποζημίωσης στη βάση των άρθρων 105 και 106 του εισαγωγικού νόμου του αστικού κώδικα. Κατά την άποψη της Κυβέρνησης, η υπερβολική καθυστέρηση στην ολοκλήρωση μίας διαδικασίας απαλλοτρίωσης αποτελεί ζήτημα το οποίο συνδέεται κυρίως με τη διασφάλιση του δικαιώματος ιδιοκτησίας. Σημειώνει ότι ο προσφεύγων προσπαθεί, στην ουσία, να πείσει το Δικαστήριο να του επιδικάσει αποζημίωση λόγω της δέσμευσης της ιδιοκτησίας του καθ'όλη τη διάρκεια της επίδικης διαδικασίας.

48. Ο προσφεύγων ανταπαντά ότι κατόπιν της απόφασης αριθ. 3908/2007 του Συμβουλίου της Επικρατείας, βρίσκεται σε μία κατάσταση όπου στην πράξη δεν έχει στη διάθεσή του κανένα ένδικο μέσο ώστε να επιτύχει την άρση του βάρους που έχει επιβληθεί επί της ιδιοκτησίας του. Υποστηρίζει ότι δημιουργώντας την έννοια ενός οικοπέδου «πολεοδομικώς

αρρύθμιστου», η απόφαση αυτή εκμηδένισε στην πραγματικότητα την πιθανότητα να επιτύχει την αποδέσμευση του οικοπέδου του.

2. Εκτίμηση του Δικαστηρίου

49. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το άρθρο 13 της Συμβάσεως εγγυάται την ύπαρξη, στο εσωτερικό δίκαιο, προσφυγής επιτρέπουσας την επίκληση των δικαιωμάτων και ελευθεριών της Συμβάσεως, όπως είναι δυνατό να αναγνωρίζονται από αυτή. Η διάταξη αυτή συνεπάγεται επομένως την απαίτηση υπάρξεως εσωτερικής προσφυγής, η οποία νομιμοποιεί σε εξέταση του περιεχομένου μιας «υποστηρίξιμης αιτίας», η οποία βασίζεται στη Σύμβαση, και σε χορήγηση της κατάλληλης επανόρθωσης. Το πεδίο της υποχρέωσης που το άρθρο 13 επιβάλλει στα Συμβαλλόμενα Κράτη ποικίλλει αναλόγως της φύσης της αιτίας του προσφεύγοντος. Εν τούτοις, η απαιτούμενη από το άρθρο 13 προσφυγή πρέπει να είναι «πραγματική» τόσο στη θεωρία όσο και ως προς το νόμο (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Kudla κατά Πολωνίας* [GC], αριθ. 30210/96, § 157, CEDH 2000-XI).

50. Ο «πραγματικός χαρακτήρας» μίας «προσφυγής» υπό την έννοια του άρθρου 13 δεν εξαρτάται από τη βεβαιότητα μίας ευνοϊκής για τον προσφεύγοντα έκβασης. Ομοίως, η «αρχή» η οποία αναφέρεται στη διάταξη αυτή δεν είναι απαραίτητο να είναι μία δικαστική αρχή, αλλά τότε οι εξουσίες της και οι εγγυήσεις τις οποίες παρέχει λαμβάνονται υπόψη κατά την εκτίμηση του πραγματικού χαρακτήρα της προσφυγής η οποία ασκείται ενώπιόν της (*Δακτυλίδη κατά Ελλάδας*, αριθ. 52903/99, § 47, 27 Μαρτίου 2003). Περαιτέρω, το σύνολο των ενδίκων μέσων που προσφέρονται από το εσωτερικό δίκαιο δύναται να πληροί τις απαιτήσεις του άρθρου 13, ακόμα και αν κανένα από αυτά δεν ανταποκρίνεται αφ'εαυτού εξολοκλήρου στις εν λόγω απαιτήσεις (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Silver και λοιποί κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, 25 Μαρτίου 1983, § 113, série A no 61, *Chahal κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, 15 Νοεμβρίου 1996, § 145, Recueil 1996-V).

51. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο σημειώνει καταρχήν ότι ο προσφεύγων δεν παραπονείται γενικά για την απουσία πραγματικής προσφυγής στην εσωτερική έννομη τάξη προκειμένου να άρει το επιβληθέν

επί του οικοπέδου του βάρους λόγω της τροποποίησης του ρυμοτομικού σχεδίου μίας πόλης και την παράλειψη της διοίκησης να καταβάλει την οφειλόμενη αποζημίωση. Προβάλλει την ιδιάζουσα κατάστασή του κατά την οποία δεν έχει κανένα μέσο εφαρμογής της απόφασης αριθ. 7421/2003 του διοικητικού πρωτοδικείου Αθηνών, η οποία είχε διαπιστώσει την αυτοδίκαιη ανάκληση της απαλλοτρίωσης του οικοπέδου του.

52. Το Δικαστήριο συμφωνεί με την Κυβέρνηση ότι η αίτηση ακύρωσης ενώπιον του διοικητικού πρωτοδικείου Αθηνών οδήγησε στην απόφαση αριθ. 7421/2003 του διοικητικού πρωτοδικείου Αθηνών προς την οποία η διοίκηση καταρχήν συμμορφώθηκε, αν και με καθυστέρηση. Συνεπώς, η εσωτερική έννομη τάξη πρόσφερε σε αυτό το στάδιο της διαδικασίας στον προσφεύγοντα τα μέσα προκειμένου να άρει το επιβληθέν επί της ιδιοκτησίας του βάρος. Εν τούτοις, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι σκοπός της Σύμβασης είναι να προστατεύει δικαιώματα όχι θεωρητικά ή κενά περιεχομένου, αλλά συγκεκριμένα και πραγματικά (βλέπε *Micallef κατά Μάλτας* [GC], αριθ. 17056/06, § 81, CEDH 2009-...). Πρέπει λοιπόν να εξετάσει αν ο προσφεύγων είχε πρακτικά στη διάθεσή του ένα αποτελεσματικό ένδικο μέσο, μετά τη δημοσίευση της απόφασης αριθ. 3908/2007 του Συμβουλίου της Επικρατείας, προκειμένου να επιτύχει την άρση του βάρους που είχε εκ νέου επιβληθεί, λόγω αυτής της απόφασης, επί του οικοπέδου του. Επί αυτού, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η εν λόγω απόφαση έκρινε ότι, με την άρση του βάρους επί του απαλλοτριωθέντος οικοπέδου, την οποία αναγνώρισε η απόφαση αριθ. 7421/2003, αυτό δεν επέστρεψε στο status quo ante αλλά παρέμενε «πολεοδομικώς αρρύθμιστο». Έκρινε, επιπλέον, ότι ο Νομάρχης δεν είχε αποφανθεί επί της ύπαρξης δημοσίου συμφέροντος για την εκ νέου απαλλοτρίωση του οικοπέδου για τους σκοπούς της δημιουργίας πράσινου χώρου και επί της πρόθεσης του δήμου να προβεί άμεσα στην απαλλοτρίωση καταβάλλοντας στον ενδιαφερόμενο την οφειλόμενη αποζημίωση και παρέπεμψε την υπόθεση στη διοίκηση προκειμένου να λάβει τα αναγκαία μέτρα.

53. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι δεν είναι αρμόδιο, στα πλαίσια της παρούσας αιτίας, να εξετάσει τη συνάφεια και την επάρκεια της αιτιολογίας της απόφασης του Συμβουλίου της Επικρατείας, όπως

υποδεικνύει ο προσφεύγων. Εν τούτοις, χαρακτηρίζοντας τη νομική κατάσταση του επίμαχου οικοπέδου ως «πολεοδομικώς αρρυθμιστο», και παρά την τελεσίδικη απόφαση αριθ. 7421/2003 του διοικητικού πρωτοδικείου Αθηνών, επήλθε μία σχετική αντίφαση στους κόλπους της εσωτερικής έννομης τάξης. Πράγματι, αν και ο Νομάρχης πρέπει να αιτιολογήσει επαρκώς την απόφασή του με την οποία θα αρθεί το βάρος και η απόφαση αυτή υπόκειται συγχρόνως στον έλεγχο του Συμβουλίου της Επικρατείας για ενδεχόμενη έλλειψη αιτιολογίας, ο ενδιαφερόμενος δεν έχει στην πράξη κανένα μέσο ώστε να εφαρμόσει με δική του πρωτοβουλία την απόφαση του διοικητικού πρωτοδικείου που βεβαίωσε με τελεσίδικο τρόπο την άρση της απαλλοτρίωσης. Τούτο οφείλεται στο γεγονός ότι η άρση, στην πράξη, του βάρους εξαρτάται στο εξής αποκλειστικά από τη διακριτική απόφαση του Νομάρχη η οποία, επιπλέον, πρέπει να είναι επαρκώς αιτιολογημένη. Συνεπώς, ο προσφεύγων βρίσκεται, κατ'ανάγκη, σε ένα νομικό αδιέξοδο, στερούμενος οποιασδήποτε δυνατότητας να προκαλέσει ο ίδιος την άρση του επιβληθέντος επί του οικοπέδου του βάρους. Πράγματι, ο Νομάρχης μπορεί, είτε μέσω ανεπαρκώς αιτιολογημένων πράξεων ανάκλησης, να δεσμεύσει στο διηνεκές τη χρήση του απαλλοτριωθέντος οικοπέδου είτε, κάτι που ισχύει στη συγκεκριμένη περίπτωση, να προβεί σε μία νέα απαλλοτρίωση του οικοπέδου χωρίς ωστόσο να καταβάλει την οφειλόμενη αποζημίωση στον ενδιαφερόμενο.

54. Τέλος, το Δικαστήριο σημειώνει ότι η αγωγή αποζημίωσης στη βάση των άρθρων 105 και 106 του εισαγωγικού νόμου του αστικού κώδικα την οποία επικαλείται η Κυβέρνηση, επιτρέπει στον ενδιαφερόμενο μόνο την καταβολή μίας αποζημίωσης λόγω της παράνομης πράξης ή παράλειψης της διοίκησης. Ωστόσο, ο προσφεύγων παραπονείται εν προκειμένω μόνο για τη μη δυνατότητα να προβάλει στο εσωτερικό δίκαιο τις αξιώσεις του περί άρσης του βάρους που έχει επιβληθεί επί του επίμαχου οικοπέδου. Συνεπώς, το εν λόγω ένδικο μέσο που προβάλλει η Κυβέρνηση δεν ήταν από τη φύση του ικανό να του προσφέρει μία κατάλληλη επανόρθωση για την επικαλούμενη παραβίαση της Σύμβασης.

III. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 1 ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ ΑΡΙΘ.1

56. Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι η δέσμευση της ιδιοκτησίας του για μία τόσο μακρόχρονη περίοδο λόγω της διοικητικής διαδικασίας που ακολουθήθηκε εν προκειμένω και της απόφασης αριθ. 3908/2007 του Συμβουλίου της Επικρατείας, συνιστά παραβίαση του δικαιώματός του στο σεβασμό της περιουσίας. Επικαλείται το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ.1, σύμφωνα με το οποίο:

«Έκαστο φυσικό ή νομικό πρόσωπο έχει δικαίωμα στον σεβασμό της περιουσίας του. Κανείς δεν μπορεί να στερηθεί της ιδιοκτησίας του παρά μόνον για λόγους δημόσιας ωφέλειας και σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από τον νόμο και τις γενικές αρχές του διεθνούς δικαίου.

Οι προηγούμενες διατάξεις δεν θίγουν το δικαίωμα των Κρατών να θεσπίζουν τους νόμους που κρίνουν απαραίτητους για να ρυθμίσουν τη χρήση των αγαθών σύμφωνα με το γενικό συμφέρον και να εξασφαλίσουν την πληρωμή των φόρων ή άλλων συνεισφορών ή των προστίμων.»

57. Το Δικαστήριο σημειώνει καταρχήν ότι η αιτίαση του προσφεύγοντος δεν αφορά την έλλειψη καταβολής εκ μέρους της διοίκησης της οφειλόμενης αποζημίωσης λόγω της απαλλοτρίωσης του οικοπέδου του ή την άρση του επιβληθέντος επί του οικοπέδου του βάρους. Σχετίζεται με το επικαλούμενο διαφυγόν κέρδος λόγω της μη δυνατότητας χρησιμοποίησης ή εκμετάλλευσης, καθ'όλη την επίδικη περίοδο, του ακινήτου του. Εν τούτοις, αυτός θα μπορούσε να έχει ασκήσει ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων αγωγή αποζημίωσης στη βάση των άρθρων 105 και 106 του εισαγωγικού νόμου του αστικού κώδικα. Πράγματι, η εσωτερική νομολογία δέχεται ρητά ότι, σε περίπτωση που η διοίκηση δεσμεύει ένα οικόπεδο πέραν της λογικής προθεσμίας, ο θιγόμενος

ιδιοκτήτης μπορεί να αξιώσει αποζημίωση για τη ζημία που υπέστη. Κατά την εξέταση αυτής της αγωγής, τα επιληφθέντα δικαστήρια προβαίνουν στον έλεγχο της νομιμότητας της σχετικής διοικητικής πράξης. Ο προσφεύγων δεν μπορεί συνεπώς να κατηγορήσει τις εθνικές αρχές ότι δεν τον αποζημίωσαν για την αποστέρηση της χρήσης και της εκμετάλλευσης της ιδιοκτησίας του για μία μακρόχρονη περίοδο, διότι ο ίδιος δεν τους έδωσε την ευκαιρία να επανορθώσουν τη κατάσταση για την οποία παραπονείται σήμερα ενώπιον του Δικαστηρίου (βλέπε, μεταξύ άλλων, *Ρουσσάκης και λοιποί κατά Ελλάδας* (déc.), αριθ. 15945/02, 8 Ιανουαρίου 2004, *Αμαλία Α.Ε. και Κουλουβάτος Α.Ε. κατά Ελλάδας* (déc.), αριθ. 20363/02, 28 Οκτωβρίου 2004, *Γαλατάλης κατά Ελλάδας* (déc.), αριθ. 36251/03, 12 Μαΐου 2005).

58. Έπεται ότι η αιτίαση αυτή πρέπει να απορριφθεί λόγω μη εξάντλησης των εθνικών ενδίκων μέσων, κατ'εφαρμογή του άρθρου 35 §§ 1 και 4 της Σύμβασης.

III. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

59. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους επιτρέπει την ατελή μόνον επανόρθωση των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο επιδικάζει στον ζημιωθέντα διάδικο, εφόσον συντρέχει λόγος, μία δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Ζημία

60. Ο προσφεύγων αξιώνει συνολικά 1.181.000 ευρώ για την υλική ζημία την οποία υποστηρίζει ότι υπέστη λόγω της δέσμευσης της περιουσίας του. Το εν λόγω ποσό αντιπροσωπεύει το οφειλόμενο ποσό λόγω της απαλλοτρίωσης του επίδικου οικοπέδου, καθώς και εκείνο που

αντιστοιχεί στην απώλεια της χρήσης της ιδιοκτησίας του. Ζητεί επιπλέον 150.000 ευρώ για την ηθική βλάβη που υπέστη.

61. Η Κυβέρνηση αντικρούει αυτές τις αξιώσεις. Υποστηρίζει ιδίως ότι δεν υφίσταται καμία αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της επικαλούμενης υλικής ζημίας και της διαπιστωθείσας παραβίασης και προτείνει την απόρριψη αυτών των αιτημάτων. Εναλλακτικά, προτείνει να επιδικαστεί στον προσφεύγοντα το ποσό των 20.000 ευρώ για την υλική ζημία που υπέστη.

62. Το Δικαστήριο δε διακρίνει αιτιώδη συνάφεια μεταξύ των παραβιάσεων που διαπιστώθηκαν και της επικαλούμενης υλικής ζημίας και απορρίπτει αυτό το αίτημα. Απεναντίας, εκτιμά ότι ο προσφεύγων υπέστη μία βέβαιη ηθική βλάβη. Αποφαινόμενο κατά δίκαιη κρίση, σύμφωνα με τις επιταγές του άρθρου 41 της Σύμβασης, και κρίνοντας επιπλέον ότι το εναγόμενο Κράτος θα πρέπει να λάβει χωρίς καθυστέρηση τα αναγκαία μέτρα για την απεμπλοκή της κατάστασης στην οποία βρίσκεται επί του παρόντος ο προσφεύγων (βλέπε πιο πάνω παράγραφο 53), το Δικαστήριο του επιδικάζει 12.000 ευρώ για την αιτία αυτή, πλέον οποιουδήποτε ποσού μπορεί να οφείλεται ως φόρος.

B. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

63. Ο προσφεύγων αξιώνει ομοίως 5.000 ευρώ για τα έξοδα και τη δικαστική δαπάνη στα οποία υποβλήθηκε ενώπιον των εσωτερικών δικαστηρίων. Προσκομίζει μία απόδειξη αμοιβής ποσού 1.122,18 ευρώ για τη διαδικασία ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας.

64. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι δεν υφίσταται αιτιώδης συνάφεια μεταξύ των εξόδων και της δικαστικής δαπάνης στα οποία υποβλήθηκε ο προσφεύγων ενώπιον των εσωτερικών δικαστηρίων και των επικαλούμενων παραβιάσεων της Σύμβασης. Καλεί επομένως το Δικαστήριο να απορρίψει αυτό το αίτημα.

65. Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, η επιδίκαση εξόδων και δικαστικής δαπάνης στη βάση του άρθρου 41 προϋποθέτει την απόδειξη της πραγματικότητας, της αναγκαιότητάς τους και, επιπλέον, του

εύλογου χαρακτήρα του ύψους τους (*Ιατρίδης κατά Ελλάδα*ς (δίκαιη ικανοποίηση) [GC], no. 31107/96, § 54, CEDH 2000-XI).

66. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι η διαδικασία ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας δεν πρέπει να ληφθεί υπόψη εν προκειμένω διότι δεν αποσκοπούσε στη διαπίστωση και τη διόρθωση της παραβίασης του δικαιώματος του προσφεύγοντος στην εκτέλεση μίας δικαστικής απόφασης. Υπό αυτές τις συνθήκες, το Δικαστήριο εκτιμά ότι δε συντρέχει λόγος να επιδικάσει κάποιο ποσό για την αιτία αυτή.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

67. Το Δικαστήριο κρίνει προσήκον να βασίσει το επιτόκιο των τόκων υπερημερίας στο επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Κηρύσσει* την προσφυγή παραδεκτή ως προς τις αιτιάσεις τις ελκόμενες από τα άρθρα 6 § 1 και 13 της Σύμβασης ως προς τη μη εκτέλεση της απόφασης αριθ. 7421/2003 του διοικητικού πρωτοδικείου Αθηνών, καθώς και την απουσία αποτελεσματικού ενδίκου μέσου ως προς τούτο, και απαράδεκτη κατά τα λοιπά.

2. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

3. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης.

4. *Αποφαίνεται* ότι:

α) ότι το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει στον προσφεύγοντα, μέσα σε τρεις μήνες από την ημέρα κατά την οποία η απόφαση θα καταστεί τελεσίδικη σύμφωνα με το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης, 12.000 (δώδεκα χιλιάδες) ευρώ για ηθική βλάβη, πλέον

οποιοδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται ως φόρος επί του ποσού αυτού,

β) ότι, από τη λήξη της προθεσμίας αυτής και μέχρι την καταβολή, το ποσό αυτό θα προσανζηθεί με τόκους υπολογιζόμενους με επιτόκιο ίσο με το επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, το οποίο θα ισχύει κατά την εν λόγω περίοδο, προσανζημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

5. *Απορρίπτει* το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στη γαλλική γλώσσα και στη συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 11 Οκτωβρίου 2011 κατ'εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του κανονισμού.

(υπογραφή)

Søren Nielsen

Γραμματέας

(υπογραφή)

Nina Vajić

Πρόεδρος